

Tehy ry
PL 10
00060 Tehy

KUULEMISTILAISUUS 6.11.2012

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO

Aihe: Viranomaisten yhteistyö ja tietojen vaihto vakavissa lastensuojelutapauksissa ja epäilyissä mukaan lukien lastensuojeluilmoituskäytännöt

Kuulemistilaisuudessa keskitytään erityisesti toimenpide-ehdotuksiin koskien

- viranomaisten yhteistyötä, tietojen vaihtoa ja lastensuojelun ilmoituskäytäntöjä laki- ja säädösten tasolla,
- resursseja ja taloutta koskien sekä
- henkilöstön koulutusta ja osaamista koskien.

Tehy ry pitää erittäin tärkeänä sitä, lastensuojeluun liittyviin toimintamalleihin ja niiden puutteisiin perehdytään ja että toimintaa pyritään lainsäädännöllisin ja muin keinoin parantamaan. Eri toimijoiden välinen yhteistyö, työnjako sekä tiedonsaanti muodostavat suurimman kehittämistarpeen työryhmän työn jatkovaiheessa. Tehy ry:n kannanotto on sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden näkökulmasta, jotka työskentelevät lasten ja perheiden parissa neuvoloissa, päiväkodeissa, kouluterveydenhuollossa ja eri terveystaluuksissa.

Viranomaisten yhteistyö, tietojen vaihto

Eri tahojen on vaikea tehdä yhteistyötä tiedonsaannin ja salassapitovelvoitteiden takia. Lapset ja perheet kärsivät tilanteesta samoin kuin henkilökunta.

- **Lastensuojelulaki 14§ Moniammatillisen asiantuntemuksen turvaaminen**

Kunnan on huolehdittava siitä, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on käytettävissään lapsen kasvun ja kehityksen, terveydenhuollon, oikeudellista sekä muuta lastensuojelutyössä tarvittavaa asiantuntemusta.

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulee asettaa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajista, lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntijoista sekä muista lastensuojelutyössä tarvittavista asiantuntijoista koostuva lastensuojelun asiantuntijaryhmä. Lastensuojelun asiantuntijaryhmä

avustaa sosiaalityöntekijää lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa ja muussa lastensuojelun toteuttamisessa. Lisäksi asiantuntijaryhmä antaa lausuntoja lastensuojelutoimenpiteitä koskevan päätöksenteon tueksi.

Pykälällä turvataan sosiaalityöntekijän tarvitsema asiantuntemus eri yhteistyötahojen asiantuntijoilta. Lapsen kanssa työskentelevät esim. varhaiskasvatuksen ammattihenkilöt joutuvat työskentelemään pimennossa saamatta oleellisia ja välttämättömiä tietoja lapsen tilanteesta. Näin ollen lapsi ei saa kaikkea tarvitsemaansa tukea ja ymmärrystä eikä hoito ole optimaalista. Yksittäisen lapsen arjessa pykälä ei turvaa moniammatillista asiantuntemusta. Kunnan tulisi turvata samalla tavalla lasten kanssa työskentelevien neuvolan, varhaiskasvatuksen, kouluterveydenhuollon ja terveydenhoidon henkilökunnalle tarpeellinen määrä tietoa.

- **Lastensuojelulaki 25 § Ilmoitusvelvollisuus**

Sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen, nuorisotoimen, poliisitoimen, Rikosseuraamuslaitoksen, palo- ja pelastustoimen, sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajan, opetuksen tai koulutuksen järjestäjän, seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdyskunnan, kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain [\(746/2011\) 3 §:ssä](#) tarkoitetun vastaanottokeskuksen ja järjestelykeskuksen, hätäkeskustoimintaa harjoittavan yksikön taikka koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt tai vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivat henkilöt sekä kaikki terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä.

Salassapito velvoitteisiin tulee saada myös pykälä joka mahdollistaa lapsen kanssa työskentelevien saada tarpeellinen tieto lapsen tilanteesta. Pykälän ilmoitusvelvollisuus edellyttää selkeitä toimintamalleja toiminnalle.

- **Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista [17 §](#) Salassa pidettävien tietojen antaminen asiakkaan hoidon ja huollon turvaamiseksi**

Jos 16 §:ssä tarkoitettua suostumusta ei voida saada taikka jos asiakas tai hänen laillinen edustajansa nimenomaisesti kieltää tiedon luovuttamisen, sosiaalihuollon järjestäjä tai toteuttaja saa antaa asiakirjasta salassapitovelvollisuuden estämättä tietoja, jotka ovat välttämättömiä asiakkaan hoidon, huollon tai koulutuksen tarpeen selvittämiseksi, hoidon, huollon tai koulutuksen järjestämiseksi tai toteuttamiseksi taikka toimeentulon edellytysten turvaamiseksi. Tietoja saa kuitenkin antaa vain, jos:

1) se, jota asiakirja koskee, on hoidon tai huollon ilmeisessä tarpeessa terveytensä, kehityksensä tai turvallisuutensa vaarantumisen vuoksi eikä hoidon tai huollon tarvetta muutoin voida selvittää taikka hoidon tai huollon toimenpiteitä toteuttaa;

2) tieto on tarpeen lapsen edun vuoksi; tai

3) *tieto on tarpeen asiakkaan välttämättömien etujen ja oikeuksien turvaamiseksi eikä asiakkaalla itsellään ole edellytyksiä arvioida asian merkitystä.*

Lapsen edun vuoksi olisi usein tarpeen antaa tietoja neuvolaan, päivähoitoon tai kouluterveydenhuoltoon. Pykälän kohta 2) *tieto on tarpeen lapsen edun vuoksi* ei ilmeisesti ole riittävä, jotta tietoa lapsesta voisi antaa esim. varhaiskasvatuksen työntekijöille, vaikka tieto olisi tarpeen lapsen edun vuoksi. Kuinka toimia vaitiolovelvollisuutta rikkomatta lapsen etu huomioiden?

Sosiaalihuollon erityislainsäädäntöä uudistettaessa ja varhaiskasvatustalakea uudistettaessa on tämä asia huomioitava.

Henkilöstön koulutus ja osaaminen

Neuvolan, päivähoidon, kouluterveydenhuollon ja muiden lasten kanssa työskentelevien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden osaamista tulee lisätä ja vahvistaa. Osaamiseen tulee kuulua

- kaltoinkohtelun tunnistaminen
- lapsen ja perheen kohtaaminen
- varhainen puuttuminen
- lainsäädännön sisältö
- ilmoitusvelvollisuuden sisältö
- järjestelmän toiminta

Puuttumisen kynnyistä pitää madaltaa lisäkoulutuksen ja toimintamallien avulla. Jos lasten kanssa työskentelevien peruskoulutukseen ei kuulu yllä mainitut osaamisalueet, tulee sen muodostua velvoitteeksi täydennyskoulutukseen. Koulutusten tulisi olla määräsältöisiä ja ne voitaisiin vastuuttaa alueittain/kunnittain järjestettäväksi. Lisä- ja täydennyskoulutuksen, samoin kuin työantajan perehdytyksen tulisi olla moniammatillista ja raja-aitoja madaltavaa.

Organisaatioilla tulee olla käytössä selkeä toimintamalli miten toimia, jos epäily lapsen kaltoinkohtelusta tai lapsen suojelutarpeesta herää. Työntekijöiden tulee tunnistaa lapsen, nuoren ja perheen terveyden ja hyvinvoinnin uhkatekijöitä, tukee heitä sekä ohjaa avun hakemisessa ja tarvittaessa yhteistyötahojen piiriin. Laajat konsultaatiomahdollisuudet ovat tärkeä arjen apu. Lastensuojeluilmoituksen tekijän tulee myös saada tieto siitä että asiaan tartuttu.

Koulutuksen lisäksi tulisi lainsäädäntöviranomaisten toimittaa aiheeseen liittyviä oppaita. Internettiin perustettava portaali, jossa on selkeinä kaavioina toimintaohjeet ja protokollat sekä ajantasaiset viranomaisten yhteystiedot kunnittain on yksi kanava tiedon välittämiseen.

Tavoitteena tulee olla selkeät kansalliset käytännöt, riittävät resurssit, moniammatillinen yhteistyö, työnjaon kehittäminen ja riittävä osaaminen varhaiseen puuttumiseen.

Vastauksessa on huomioitu Suun Terveystieteiden Ammattiliitto STAL ry:n ja Suomen Lastenhoitoalan Liiton kommentit.

Helsingissä 6.11.2012

Jaana Laitinen-Pesola
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Lisätietoja
Eva Siitonen
Asiamies
Tehy ry
eva.siitonen@tehy.fi